

Ústřední komise fyzikální olympiády České republiky
Úlohy krajského kola 49. ročníku FO
kategorie D

Ve všech úlohách počítejte s tíhovým zrychlením $g = 9,81 \text{ m} \cdot \text{s}^{-2}$.

1. Cyklistická časovka

Cyklistická časovka jednotlivců se jela na tři okruhy, délka okruhu je 8 730 m. Závodník A si po každém okruhu vynuloval svůj computer a zaznamenal na jednotlivých okruzích průměrné rychlosti $v_{A1} = 31,82 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$, $v_{A2} = 32,36 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$, $v_{A3} = 31,29 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$. Závodník B měl po dvou okruzích průměrnou rychlost $v_{B12} = 33,12 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$ a na třetím okruhu průměrnou rychlost $v_{B3} = 29,74 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$. Závodník C zaznamenal na prvním okruhu průměrnou rychlost $v_{C1} = 31,71 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$ a na zbývajících trati průměrnou rychlost $v_{C23} = 32,28 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$. Závodník D měl průměrnou rychlost na celé trati $v_D = 32,04 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$.

- Určete pořadí závodníků v závodě a dosažené časy.
- Vyjádřete obecně průměrné rychlosti závodníků A, B a C pomocí průměrných rychlostí na daných úsecích a vypočtěte je.

2. Dveře ve vlaku

Vlak jel po přímé vodorovné trati rychlostí o velikosti $v_1 = 81,0 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$. V jednom z vagonů seděl cestující v kupé, jehož dveře byly zcela vysunuty proti směru jízdy, čím vznikl průchod šířky $d = 0,80 \text{ m}$. V okamžiku vjezdu cestujícího do tunelu délky $l = 75 \text{ m}$ vlak náhle začal brzdit tak, že během času $t_1 = 2,00 \text{ s}$ rovnoměrně zpomaleným pohybem zmenšil velikost rychlosti na hodnotu $v_2 = 72,0 \text{ km} \cdot \text{h}^{-1}$, kterou se pak pohyboval dále. Zjistěte postupnými výpočty, v jaké poloze a v jakém pohybovém stavu vzhledem k vlaku byly dveře v okamžiku, kdy cestující opouštěl tunel. Hmotnost dveří je $m = 20,0 \text{ kg}$, velikost třecí síly působící proti pohybu při zavírání je $F_t = 21,0 \text{ N}$.

3. Dva chlapci

Dva chlapci stojí proti sobě na svých skateboardech. Jeden z nich drží v rukou medicinbal o hmotnosti m a vrhne jej vodorovným směrem do náruče druhého rychlostí o velikosti v vzhledem k zemi. Hmotnost každého chlapce se skateboardem je m_0 .

- Určete velikosti v_1 a v_2 rychlostí vzhledem k zemi, které získá každý z chlapců.
- Určete práci, kterou první chlapec hozením medicinbalu vykoná.
- Určete, jaká část této práce se zachová ve formě kinetické energie, tj. poměr konečné kinetické energie soustavy všech těles a práce vykonané prvním chlapcem.

Řešte nejprve obecně, pak pro hodnoty $m_0 = 60$ kg, $m = 4,0$ kg, $v = 2,4$ m·s⁻¹.

4. Země a Mars

Země a Mars obíhají kolem Slunce po elipsách s periodami oběhu $T_Z = 365,25$ d a $T_M = 683,0$ d. Pro jednoduchost dále předpokládejme, že trajektorie obou planet tvoří kružnice ležící v téže rovině. Poloměr trajektorie Země je $r_Z = 149,6 \cdot 10^6$ km.

- Určete z údajů v zadání poloměr r_M trajektorie Marsu.
- V budoucnu se očekává přistání člověka na Marsu. Ke vzájemné komunikaci mezi Zemí a kosmickou lodí se používá elektromagnetické vlnění, jehož rychlost ve vakuu je $c = 3,00 \cdot 10^8$ m·s⁻¹. Během oběhu planet kolem Slunce se jejich vzájemná vzdálenost periodicky mění. Určete doby $t_{\min}$ a $t_{\max}$, za které elektromagnetický signál urazí minimální a maximální vzdálenost mezi Zemí a Marsem.
- Určete dobu T , za kterou se změní vzdálenost mezi Marsem a Zemí z minimální na maximální.
- Určete z údajů v zadání hmotnost Slunce.

Řešte nejprve obecně, pak pro dané číselné hodnoty.